

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., професор
Баранова Вікторія Глібівна
“ ____ ” _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності «Фінанси та кредит»

за темою:

«Тіньова економіка: чинники виникнення та методи оцінки»

Виконавець

Студент ЦЗФН

Бондаренко Артем Віталійович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Коцюрубенко Ганна Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2017

АНОТАЦІЯ

У роботі розглядаються теоретичні основи виникнення тіньової економіки, зокрема розкрито сутність і структуру, визначено чинники виникнення, розглянуто зарубіжний досвід щодо детінізації фінансових потоків, проведено аналіз стану формування та розвитку тіньової економіки в Україні. За допомогою методів математичного моделювання оцінено вплив макроекономічних факторів на тіньову економіку та здійснено прогноз його обсяги на наступні роки, запропоновані шляхи детінізації економіки України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: тіньова економіка, експорт капіталу, ринок праці, детінізація, світовий досвід, тенденція розвитку.

ABSTRACT

In work theoretical bases of shadow economy, particularly the essence and structure defined factors arising, considered foreign experience of legalization of cash flows, the analysis of state formation and development of the shadow economy in Ukraine. With the help of mathematical modeling estimated the impact of macroeconomic factors on the shadow economy and made its volumes forecast for the coming years, the ways of reducing the shadow economy in Ukraine.

KEY WORDS: shadow economy, the export of capital, labor market, legalization, international experience and trends.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ	6
1.1. Сутнісні характеристики та структура тіньової економіки	6
1.2. Чинники виникнення тіньової економіки	15
1.3. Інструменти фінансової політики зарубіжних країн щодо детінізації фінансових потоків.....	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТУНУ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....	36
2.1. Стан, масштаби та тенденції розвитку тіньової економіки в Україні	36
2.2. Динаміка тінізації ринку праці.....	46
2.3. Тінізація фінансових потоків	54
2.3.1. Експорт капіталу.....	54
2.3.2. Тіньові операції у сфері приватизації та акціонерного капіталу	63
2.4. Тінізація земельних відносин	71
2.5. Податкові правопорушення	75
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ДЕТИНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	83
3.1. Світовий досвід детінізації національної економіки.....	83
3.2. Шляхи обмеження тіньової економіки в Україні	103
ВИСНОВКИ	111
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	113
ДОДАТКИ.....	126

ВСТУП

Актуальність теми. Тіньова економіка – явище не нове. Вона з'явилась на зорі цивілізації разом з виникненням перших державних утворень. Так, наприклад, щойно людство почало карбувати монети, одразу ж з'явилися фальшивомонетники. Подібний економічний феномен властивий усім країнам, незалежно від моделі та рівня їх соціально-економічного розвитку.

Тіньовий сектор економіки має значний вплив на всі соціально-економічні процеси, які відбуваються в суспільстві. Тіньова економічна діяльність набула широкого поширення в усьому світі. Орієнтовані обсяги міжнародного товарообігу, пов'язаного з порушенням правових норм (контрабанда, торгівля «піратськими» товарами), перевищують 20% легального світового товарообігу; «відмивання» тіньових доходів сягає понад 2-5% світового валового продукту; нелегальна міграція становить понад половину загальної кількості мігрантів сучасного світового господарства, частка тіньової економіки сягає 5-10% від світового ВВП.

Але в Україні вона досягла таких масштабів, що в світі Україна вважається однією з найбільш корумпованих країн. Негативний вплив цього явища посилюється тим, що зароблені в тіньовій економіці кошти (а часто і їх власники) здебільшого перетікають за кордон і більше не працюють на розвиток своєї економіки. Саме тому в надзвичайно відкритій економіці України, де обсяг зовнішньої торгівлі становив в різні роки від 50 до 60% ВВП, відсутній звичний в нормальних економіках зворотний зв'язок між зростанням експорту і подальшим розвитком виробництва. Тому ігнорування такого явища, як тіньова економіка, а особливо в Україні, може привести до значних помилок і прорахунків під час прийняття відповідних рішень.

В ході написання магістерської роботи використовувались наукові праці вітчизняних та іноземних економістів, а саме: Е. Фейга, О. Турчинова, О. Носова, А. Френз та ін. Аналіз динаміки рівня тіньової економіки проводився за монетарним, електричним, методом «витрати населення – роздрібний товарооборот» та збитковості підприємств.

Основною метою дипломної роботи є надання якісної характеристики структурі, функціям та інфраструктурі тіньового ринку, та проаналізувати причини прогресування контрабанди в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні задачі:

- 1.Розкрити теоретичні основи дослідження тіньової економіки;
- 2.Оцінити стан та проаналізувати динаміку розвитку тіньової економіки;
- 3.На підставі проведеного аналізу розробити рекомендації та напрями щодо детінізації економіки України.

Об'єктом дослідження виступає тіньовий сектор економіки України, а предметом – економічні відносини, що виникають між суб'єктами господарювання в процесі функціонування в умовах розвитку тіньового сектору економіки.

Структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. У першому висвітлено теоретичні основи дослідження тіньової економіки. У другому проведено аналіз стану тіньової економіки в Україні. Третій розділ присвячений детінізації економіки, освітленню світового досвіду та моделі України.

Загальний обсяг роботи складає 134сторінки, що містять рисунки, таблиці та додаток.

ВИСНОВКИ

Отже, за результатами проведеного мною дослідження я хочу сказати, що тіньова економіка, яка має об'єктивний характер, існує в будь-якій країні світу. Вона проникла у всі сфери діяльності господарюючих суб'єктів. Від правильного розуміння сутності тіньової економіки, визначення причин її виникнення та закономірностей розвитку залежить можливість виділення напрямів боротьби з нею та легалізації тіньового сектора у національних економіках.

Як правило, розвитку тіньової економіки сприяє корупція, недосконалість законодавчого поля, високі ставки оподаткування, низький рівень оплати праці тощо, що є досить характерним саме для країн колишнього радянського союзу. Встановлено, що в нашій країні обсяги тіньової економічної діяльності за різними підрахунками, є одними із найвищих у Європі. Це є свідченням неефективної та нестабільної правової й економічної системи держави.

Значною проблемою є те, що переважна більшість операцій, які можна віднести до тіньових, можна здійснювати в легальному нормативно-правовому полі, а доведення факту здійснення тіньової діяльності потребує значних зусиль органів державної влади. Внаслідок того, що обсяги тіньової економіки не можуть бути повноцінно враховані офіційною статистикою, розроблення спеціальних методів обліку і оцінок цього явища стає досить суб'єктивним а інколи взагалі неможливим.

Однією з найважливіших проблем не тільки економіки України, а й світу є відтік капіталу до офшорних зон. Найближчим часом міжнародному співтовариству доведеться створювати законодавчу базу, яка дозволить контролювати фінансові операції, що набувають глобальних масштабів, а також запобігати можливості використання офшорних зон нерезидентами для ухилення від виконання законів своєї держави. Законодавством має передбачатися застосування жорсткіших заходів щодо моніторингу та

контролю офшорного фінансового сектора, запровадження проти країн і компаній спеціальних штрафів і серйозних санкцій (фінансових та економічних - аж до закриття компанії) у випадках порушення встановлених положень і правових норм щодо боротьби з незаконними фінансовими операціями з відмивання грошей і легалізації кримінальних прибутків. Від держав, включених до «чорного списку», слід вимагати проведення масштабних програм реформ правової і контролюючої систем регулювання фінансового сектора. Визначальною для успішного вирішення цього питання буде ефективність співпраці міжнародних фінансових організацій і політичних кіл країн.

Імплементация зарубіжного досвіду щодо детінізації фінансових потоків, зокрема інструментів фінансової політики, є актуальною в сучасних умовах. Для зменшення відпливів капіталу Україні необхідно впровадити наступні заходи: встановлення жорстких вимог до подачі інформації про здійснення електронних переказів; посилити вимогу щодо контролю транзакцій здійснюваних публічними особами, а також оточуючих їх осіб, включаючи членів сімей, помічників, радників та ін.; посилити перевірку джерел доходів політичних діячів; розширити список злочинів, які використовують для відмивання грошей; посилення вимог щодо виконавчих органів боротьби з відмиванням коштів.

Рекомендації описані в роботі, при їх впровадження у вітчизняну економіку можуть значною мірою «освітлити» її, та дасть змогу зменшити податкове навантаження на малий та середній бізнес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальные проблемы борьбы с экономической преступностью: Тр. Акад. / [Редкол.: Алексеев А.И. (отв. ред.) и др.]. – М.: Акад. МВД РФ, 1992. – 143 с.
2. Алексеев В.А. Организованная преступность: криминализация функций участников преступных формирований / Алексеев В.А., Борисов И.Н., Емельянов А.С. // Государство и право. — М., 2011. - № 10. –С. 65-71.
3. Андреева Л. Квалификация правонарушений кооператоров / Л. Андреева, Г. Овчинникова // Социалистическая законность. – 2011. - № 4. – С. 62-64.
4. Андрощук Г.О. «Пірати» індустрії / Г.О. Андрощук // «Знання» України. Сер. 8. Новини науки і техніки. – К., 2011. - № 5. – 48 с.
5. Антіпов В.І. Тіньова економіка та економічна злочинність: світові тенденції, українські реалії та правові засоби контролю (теоретико-методологічне узагальнення) / В.І. Антіпов. – Вінниця: ДП ДКФ, 2006. – С. 1040.
6. Базилевич В. Д. Державні фінанси: навч. посіб. / В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик; за заг. ред. В. Д. Базилевича. — К.: Атіка, 2012. — 368 с.
7. Бекряшев А.К. Теневая экономика и экономическая преступность / А.К. Бекряшев, И.П. Белозеров, Н.С. Бекряшева. – Омск: ОГУ, 2000. – 459 с.
8. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії: Вступ до фінансової науки / Шарль Бланкарт // За науковою редакцією В.М. Федосова. – К.: Либідь, 2000. – 486 с.
9. ВВП України за 2014 рік становитиме близько 1,475 трлн грн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.ua/finance/875810-vvp-ukrajini-za-2013-rik-stanovitime-blizko-1475-trln-grn.html>.
10. Відмивання грошей: кримінально-правова кваліфікація, запобігання злочинності, законодавство та міжнародний досвід: Навчальний посібник

[авт. тексту Азаров М.Я., Ярошенко Ф.О., Мельник П.В. Жвалюк В.Р.]. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2004.

11. Вісник Київського національного Університету ім. Т. Шевченка. Економікаю – 2003. – № 66-67. – С.109-112.

12. В Украине увеличилось количество фальшивых банкнот номиналом 500 грн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ubr.ua/finances/exchange-market/v-ukraine-uvelichilos-kolichestvo-falshivyh-banknot-nominalom-500-grn-317971>.

13. Господарський кодекс України від 06.10.2016 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

14. Государственные финансы: Учеб. пособие / Под ред. проф., д.е.н. В.М. Федосова, С.Я. Огородника и В.Н. Суторминой. – К.: Лыбидь, 1991.

15. ГПУ закрила справу проти судді, яка відпустила Галину Шепелеву [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukr.lb.ua/news/2015/01/08/291505_gpu_zakrila_spravu_proti_suddi_yaka.html.

16. Грант А. Мафия, говорящая по-русски / А. Грант [Ст. из США] // Криминал. – 2012. – № 6. – С. 71-77.

17. Грищенко Олександр Проблеми боротьби із «відмиванням брудних коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1816>.

18. Декарт Р. Рассуждение о методе, чтобы верно направлять свой разум и отыскивать истину в науках / Р. Декарт. — М.: Мысль, 1989. –С. 250—268. – (Сочинения в 2 томах / Р. Декарт; Том 1).

19. Динаміка експорту-імпорту послуг за країнами світу (2005–2013 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/zd/din_rik/din_u/dei_posl07.html.

20. Динамика курса доллара США к Биткоин (USD/BTC) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finstat.info/dinamika-kursa-dollar-ssha-k-bitkoin-usd-btc>.
21. Диференціація життєвого рівня населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2007/gvdg_rik/dvdg_u/duferen2006_u.htm.
22. Договір про Європейський Союз від 07.02.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029.
23. Доктор Пундей Сар Дж. Боротьба з корупцією. Критичний огляд з аналізом міжнародного досвіду / Доктор Сар Дж. Пундей // Матеріали українсько-американського семінару "Проблеми економічного зростання: питання доброчесності". - Львів, 1997.
24. Эксперт. Кризисные махинации [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://expert.ru/2012/02/6/krizisnyie-mahinatsii/>.
25. Эксперты Світового Банку пропонують Україні 7 рекомендацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nabu.com.ua/ukr/press_centra/news/418/.
26. Ернандо де Сото. Інший шлях: Невидима революція в третьому світі: Дослідження нелегальної економіки в Перу / де Сото Ернандо. — М.: Catallaху, 1995.
27. ЕС оголошує війну кіберзлочинцям [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.de/dw/article/0,,15842572,00.html>.
28. Жалило Я. Теневая экономика – и бремя, и спасение / Я. Жалило // Фондовый рынок. – 2013. – № 15 – С. 12–15.
29. Жан Фавье. Ангерран де Мариньи. Советник Филиппа IV Красивого / Жан Фавье. — СПб: Евразия, 2013.
30. Задворних С.С. Боротьба з корупцією на місцевому рівні – пріоритетний напрям у протидії корумпованості суспільства / С.С. Задворних // Актуальні проблеми фінансової системи України: міжнар. наук.-практ. конф. 6-7 травня 2014 р.: тези допов. – м. Черкаси, 2014. – С. 24-26.

31. Задворних С.С. Доповнення методики розрахунку рівня тіньової економіки для сфери готельно-ресторанного бізнесу України / С.С. Задворних // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – №4/1'2015. – С. 58-60.

32. Задворних С.С. Досвід США щодо детінізації фінансових потоків / С.С. Задворних // Сполучені Штати Америки у сучасному світі: політика, економіка, право, суспільство: міжнар. наук.-практ. конф. 15 травня 2015 р.: тези допов. – м. Львів, 2015. – Ч. 2. – С. 314-317.

33. Задворних С.С. Досконалість нормативно-правової бази щодо детінізації фінансових потоків / С.С. Задворних // Стан, проблеми та перспективи розвитку національної економіки: міжнар. наук.-практ. конф. 23-24 січня 2015 р.: тези допов. – м. Одеса, 2015. – Ч. 2. – С. 52-55.

34. Задворних С.С. Економічна кіберзлочинність – глобальна загроза для економіки України / С.С. Задворних // Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. – 2013. – Вип. 33. Частина II. – С. 192-197.

35. Задворних С.С. Економічна кіберзлочинність: сутність, загрози та наслідки / С.С. Задворних // Сучасні аспекти розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів: між нар. наук.-практ. конф. 7-8 червня 2013 р.: тези допов. – м. Львів, 2013. – С. 34-38.

36. Задворних С.С. Етапи вдосконалення механізму боротьби з відмиванням «брудних грошей» в Україні / С.С. Задворних // Молодий вчений. – 2015. – №2. Частина 2. – С. 76-80.

37. Задворних С.С. Закордонний досвід у боротьбі з порушеннями у сфері оподаткування та можливість імплементувати його у вітчизняних умовах / С.С. Задворних // Актуальні проблеми економіки та менеджменту: теорія та практика: між нар. наук.-практ. конф. 30-31 травня 2013 р.: тези допов. – м. Київ, 2013. – С. 8-10.

38. Задворных С.С. Зарубежный опыт борьбы с теневой экономикой / С.С. Задворных // Веснік БДЭУ. – 2013. – Вып. 6. – С. 112-118.

39. Задворных С.С. Методы оценки тенизации экономики: опыт Болгарии и Украины / С.С. Задворных // Финансите и стопанска отчетност – състояние, тенденции, перспективи. – 2013. – Т. 3. – С. 196-204.

40. Задворних С.С. Мінімізація податкових зобов'язань як метод боротьби з тіньовою економікою в Україні / С.С. Задворних // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту фінансового права. – 2012. – С. 135-136.

41. Задворних С.С. Модель підвищення ефективності функціонування адміністративних структур щодо забезпечення детінізації фінансових потоків в Україні / С.С. Задворних // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – Вип. 3. – С. 49-53.

42. Задворних С.С. Напрями та рекомендації щодо вдосконалення фінансової політики держави, спрямованої на зменшення обсягів тіньових потоків / С.С. Задворних // Economics and Finance. – 2014. – V. 2 – С. 50-55.

43. Задворних С.С. Періодизація тіньової економіки в Україні від часів СРСР до сучасності / С.С. Задворних // Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. – 2012. – Вип. 32. Частина II. – С. 151-154.

44. Задворних С.С. Періодизація тіньової економіки в Україні з часів незалежності / С.С. Задворних // Проблеми сучасної економіки: міжнар. наук.-практ. конф. 30-31 травня 2013 р.: тези допов. – м. Донецьк, 2013. – С. 69-70.

45. Задворних С.С. Рекомендації щодо імплементації зарубіжного досвіду по боротьбі з тінізацією фінансових потоків / С.С. Задворних // Інноваційна економіка. – 2015. – №2'2015 (57). – С. 200-204.

46. Задворних С.С. Сутність тіньової економіки та її характерні риси для України / С.С. Задворних // Проблеми ринку та розвитку регіонів країн СНД: між нар. наук.-практ. конф. 7-8 червня 2013 р.: тези допов. – м. Дніпропетровськ, 2013. – С. 9-11.

47. Задворних С.С. Тіньова економіка як перешкода на шляху міжнародної інтеграції України / С.С. Задворних // Актуальні проблеми

фінансової системи України: міжнар. наук.-практ. конф. 18-19 квітня 2013 р.: тези допов. – м. Черкаси, 2013. – С. 87-89.

48. Задворних С.С. Удосконалення методики розрахунку рівня тіньової економіки в Україні / С.С. Задворних // *Economics and Finance*. – 2015. – V. 2 – С. 49-52.

49. Задворних С.С. Удосконалення фінансової політики України щодо детінізації фінансових потоків шляхом створення Громадського бюро / С.С. Задворних // *Глобальні та національні проблеми економіки*. – 2015. – Вип. 4. – С. 716-721.

50. Задворних С.С. Удосконалення механізму запобігання відмиванню «брудних грошей» в Україні / С.С. Задворних // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. – 2014. – Вип. 9. Частина 2. – С. 104-108.

51. Законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про основи національної безпеки України» щодо кібернетичної безпеки України» від 7.03.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ua.abslib.com/ukr-ekonomika/10031-2-obschestvennaya-organizaciya-lyovskaya-ekonomicheskaya-fundaciya-suchasni-aspekti-rozvitku-finansovih-innovaciynonvesticiynih-pr.php>.

52. Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» 28.12.2014 № 80-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19>.

53. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 № 1702-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.

54. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 № 3206-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>.

55. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
56. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
57. Закон України «Про державну митну службу України» від 18.03.2013 р. N 141/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1145/96>.
58. Запрограмований лібералізм – «зарплата в конветрах» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gaslo.info/?p=3108>.
59. Заяц Н. Теория финансов: учеб. пособие / [Н. Заяц, м. К. Фисенко, т. Е. Бондарь и др.]. – [2е изд., стереотип]. – Мн.: Выш. шк., 1998. – 142 с.
60. Іонін Є.Є. Фінансові важелі детінізації економіки / Є.Є. Іонін // Збірник наукових праць «Економічний аналіз». Том 20, – Тернопіль: „Економічна думка», 2015, С. 145-150.
61. Кемпбелл Р. Макконнелл Аналітична економія, принципи, проблеми і політика, Частина I, Макроекономія / Кемпбелл Р. Макконнелл, Стенлі Л. Брю. – Львів.: —Просвіта», 1997. – С. 290-312.
62. Керей І. Корупція як основна причина економічної кризи / І. Керей // Економіка, фінанси, право. – 2012. – № 3 – С. 26–28.
63. Керівники банку «Таврика» втекли з грошима українців за кордон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tsn.ua/groshi/kerivniki-banku-tavrika-vtekli-z-groshima-ukrayinciv-za-kordon-zmi.html>.
64. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sai.gov.ua/ua/practice/2.htm>.
65. Козак Ю.Г. Міжнародна макроекономіка [Електронний ресурс]. / Ю.Г. Козак. – Режим доступу: http://libfree.com/192649728-ekonomikamizhnarodna_makroekonomika__kozak_yug.html.

66. Конституція України (Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.). – К.: Видавництво —Право, 1996. – 38 с.
67. Конвенція про кіберзлочинність Міжнародний документ від 23.11.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_575.
68. Користін О. Е. До питання про ухилення від сплати податків / О.Е. Користін // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С. 34–39.
69. Кореспондент. Україна увійшла у топ світових джерел DDoS-атак - Лабораторія Касперського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/business/web/1322313-ukrayina-uvijshla-u-top-svitovih-dzherel-ddos-atak-laboratoriya-kasperskogo>.
70. Корупційні схеми «родини» в податковій та митниці продовжують працювати на Яценюк і компанія? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://antikor.com.ua/articles/5459-koruptsijni_shemi_rodini_v_podatkovij_ta_mitnitsi_prodovhujutj_pratsjuvati_na_jatsenjuk_i_kompanija.
71. Корупцію в Україні потрібно узаконити – експерт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.corruption.net/k2-tags/novini-pro-koruptsiyu/340-koruptsiyu-v-ukrajini-potribno-uzakoniti-ekspert>.
72. Указу Президента України «Про Національну антикорупційну стратегію на 2011-2015 роки» від 21.10.2011 р. № 1001/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001/2011>.
73. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
74. Крисоватий А. І. Оподаткування і ринок: умови та можливості поєднання / А.І. Крисоватий. – Тернопіль: Видавництво Карпюка, 2012. – 306 с.
75. Крупка М. І. Фінансовий механізм реформування державної власності / М.І. Крупка // Фінанси України. – 2013. – № 3. – С. 70–81.

76. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / М.І. Крупка. – Київ, 2012. – 26 с.
77. Лаврик А. Наркотрафік. UA / А. Лаврик // Галицькі контракти. – 2014. – № 4. – С. 48–49.
78. Лазовский В. О. О сущности, структуре и субъектах —теневой экономики // В.О. Лазовський // Экономические науки. – 2013. – № 8. – С. 62–67.
79. Ламанова Т. Тіньова економіка – визначення, структура, методи оцінки / Т. Ламанова // Економіка, фінанси, право. – 2011. – № 3. – С. 22–24.
80. Латов Ю. В. —Плохие законы или культурные традиции? / Ю.В. Латов // Общественные науки и современность. – 2013. – № 5. – С. 35–47.
81. Литвак О.М. Злочинність в Україні: стан, тенденції, заходи протидії (1992–1995 роки): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / О.М. Литвак. – Х., 1997. – 20 с.
82. Лісовий А. В. Методи виявлення та оцінювання тіньового сектору економіки / А. В. Лісовий, С. В. Кирпа // Збірник наукових праць Національного університету податкової служби України. – 2011. – № 1. – С. 267–275.
83. Любенко А. М. Контроль ефективності управління бюджетними установами через призму зарубіжного досвіду / А.М. Любенко // Фінансовий контроль. – 2012. – № 3. – С. 42–48.
84. Мазур І. Детінізація економіки України: теорія та практика: монографія / І. Мазур. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет», 2014. – 239 с.
85. Малишева Л. А. Світова практика приватизаційних процесів як передумова для їх проведення в Україні / Л.А. Малишева // Фінансовий контроль. – 2012. – № 3. – С. 49–53.

86. Малярчук А. Зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів / А. Малярчук // Вісник ТАНГ. – 2015. - № 1. – С. 23-27.

87. Мандибура В. О. Тіньова економіка України та напрямки законодавчої стратегії її обмеження / В.О. Мандибура. – К.: Парламентське видавництво, 2014. – 135 с.

88. МВФ признал, что его советы были ошибочными для Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://obozrevatel.com/blogs/07524-mvf-priznal-chto-ego-sovetyi-byili-oshibochnyimi-dlya-ukrainyi.htm>.

89. Мельничук В. Г. Економічне зростання і проблеми державного фінансового контролю / В.Г. Мельничук // Економіка України. – 2012. – № 12. – С. 21–28.

90. Методичні основи оцінки обсягів тіньового сектору економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/17199/1/24.pdf>.

91. Мільйони Лазаренка розділять між собою США та острівний банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/politics/1013883-milyoni-lazarenka-rozdilyat-mij-soboyu-ssha-ta-ostrivniy-bank.html>.

92. На 1 млн справжніх банкнот припадає 3,4 підроблених, - НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbcua.com/ukr/na-1-mln-nastoyashchih-banknot-prihoditsya-3-4-poddelnyh-29122014122600>.

93. Наказ «Про затвердження Методики обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги» від 15.11.2001р. № 486/202/524/455/3370 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0112-02>.

94. Наказ Міністерства економіки «Про затвердження Методичних рекомендацій розрахунку рівня тіньової економіки» від 18.02.2009р. №123 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.7844.0>.

95. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Методики розрахунку тіньової економіки в Україні» від 27.06.2006 р. №222

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0833-06>.

96. Наумець І. Ніхто не застрахований / І. Наумець // Галицькі контракти. – 2015. – № 24. – С.24–25.

97. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: монографія / Є. В. Невмержицький. – К.: КНТ, 2014. – 368 с.

98. Невмержицький Є.В. Правові проблеми боротьби з економічною злочинністю і корупцією: Навч. Посіб / Є.В. Невмержицький. – К.: АПСВ, 2014. – 415 с.

99. Нідерланди заарештували рахунки українських екс-чиновників [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://ukranews.com/uk/news/world/2014/03/07/117302>.

100. Никифоров Б. Теневая экономика: основы возникновения, эволюция и ослабление / Никифоров Б., Кузнецов Т., Фельзенбаум В. // Вопросы экономики. – 2011. – № 1. – С. 100–110.

101. Николаева М. И. Теневая экономика: методы анализа и оценки (обзор работ западных экономистов) / М.И. Николаева, А.Ю. Шевяков. – 2012. – 53 с.

102. Новікова К.І. Вплив тіньової економіки на фінансову безпеку держави / К.І. Новікова, А.В. Ільїна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2011.– №4. – С. 36–41.

103. Олександр Костенко Афера під кодовою назвою «Еліта-Центр» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.pravda.com.ua/articles/2006/02/13/3063250/>.

104. Ореховский П. Статистические показатели и теневая экономика / П. Ореховский // Российский экономический журнал. – 2014. - № 4.

105. Осипенко О. В. Что отбрасывает тень / О. В. Осипенко, Ю.Г. Козлов // ЭКО: Экономика и орг. пр.-ва. – 2014. – № 2. – С. 47–59.

106. Осипенко О. К анализу феномена —черного рынка / О.К. Осипенко // Экономические науки. — 2012. — № 8. — С. 67–77.
107. Офіційний сайт державної служби статистики України. Статистична інформація [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/.
108. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі. Документи [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=docs_project.
109. Офіційний сайт Світового банку. Data [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://data.worldbank.org/>.
110. Офіційний сайт телеканалу ZIK. Економіка [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zik.ua/ua/rubric/economics/>.
111. Офіційний сайт Standard & Poor's. Ratings Actions [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.standardandpoors.com/en_US/web/guest/ratings/ratings-actions.
112. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України: Навчальний посібник / Ю.В. Пасічник. — К.: Знання-Прес, 2006. — 607 с.
113. Пасхавер А. Теневая экономика Украины в переходном периоде / А. Пасхавер // Деловой мир. — 2014. — № 148.
114. Перелік банків України, які знаходяться на ліквідації [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=75473.
115. Пессель М.А. Финансово-кредитный механизм интенсификации общественного производства / М.А. Пессель. — М.: Финансы, 2013.
116. Піхоцький В. Ф. Державне забезпечення соціальних потреб регіонів / В. Ф. Піхоцький//Регіональна економіка.— 2012.— № 1. — С. 107–114.
117. Податковий кодекс України від 2.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

118. Попович В.М. Економіко-кримінологічна теорія детінізації економіки: монографія / В.М. Попович. – Ірпінь: Академія державної податкової служби України, 2011. – 546 с.
119. Попович В. М. Тіньова економіка як предмет економічної кримінології / В.М. Попович. – К.: —Правові джерела, 2013. – 447 с.
120. Попович О. Формування тіньового прибутку в економіці України / О. Попович // Економіст. – 2012. – №6. – С. 72–77.
121. Прасолов: рівень тіньової економіки в 2012 році становив 45% ВВП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.newsru.ua/finance/23may2013/prasolov_ten.html.
122. Предборський В.А. Детінізація економіки у контексті трансформаційних процесів. Питання теорії та методології: Монографія / В.А. Предборський. – К.: Кондор, 2015. – 614 с.
123. Преимущества полимерных купюр перед бумажными налицо, и все же новая технология пока не стала массовой [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vodyanoyznak.ru/>.
124. Прісняков В. Ф. Корупція як причина дестабілізації економіки / В.Ф. Прісняков // Фінанси України. – 2013. – № 9. – С. 3–11.
125. Проблеми боротьби з відмиванням „брудних” грошей в Україні [Електронний ресурс] / В.С. Романюк, Н.Н. Британська. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67425.doc.htm.
126. Schneider F. Shadow economies all over the world [Електронний ресурс] / F. Schneider, A. Bühn, С.Е. Montenegro. – Режим доступу: <http://elibrary.worldbank.org/docserver/download/5356.pdf?expires=1347371135&id=id&accname=guest&checksum=001BD4BBE7EBD3D4C1B12F44B66FAB85>.